

სოლიდარული ეკონომიკა (მძლავრი ალტერნატიული იარაღი სამართლიანობის და მშვიდობის უზრუნველსაყოფად)

სიმონ (ამირან) თავართქილაძე
ევროპის ინივერსიტეტის პროფესორი

სოფიო მეტრეველი
ევროპის ინივერსიტეტის პროფესორი

SOLIDARITY ECONOMY (A POWERFUL ALTERNATIVE WEAPON TO ENSURE JUSTICE AND PEACE)

Simon (Amiran) Tavartkiladze
professor of European University
Sofia Metreveli
professor of European University

RESUME

On February 24, Russia invaded Ukraine. In order to declare support to Ukraine, the world imposed economic sanctions on Russia.

The economic sanctions have highlighted completely new political behaviors as an alternative to “open war” and the signs of human solidarity.

In the assessment of the war itself, a whole range of dimensions were revealed - millions of soldiers, tens of thousands of tanks, military helicopters, millions of refugees, hundreds of destroyed cities, villages.

Various economic values are used - the supply of weapons, financial and humanitarian aid, the reception of refugees, the imposition of economic sanctions and others. All international economic organizations joined the sanctions against Russia. The business - largest part of the transnational companies left Russia.

The modern values and justice of the society of the civilized world as a powerful tool was presented.

საკვანძო სიტყვები: ეკონომიკური სანქციები; სოლიდარული ღირებულებები; ახალი პოლიტიკური-ეკონომიკური ქცევა;

* * * *

დრომ და მსოფლიოში განვითარებულმა მიმდინარე მოვლენებმა სრულიად ახალი რეალობა შექმნა. რუსეთის მხრიდან უკრაინის ტერიტორიის ნაწილის ანექსიამ, ომმა, ენერგო რესურსული იარაღით მთელი ევროპის დაშანტაჟების ქმედებებმა და მუქარამ ატომური იარაღის შესაძლო გამოყენებაზე და სხვა, მძიმე ვითარება, ურთულესი სიტუაცია და სრულიად ახალი წინააღმდეგობრივი განზომილებები გამოაჩინა.

მათ შორის სრულიად სხვა სივრცითი მასშტაბის, სხვა შემადგენელითა და ძალითა წარმოჩინდა ეკონომიკური სოლიდარობის მძლავრი იარაღი. სოლიდარობა არა მხოლოდ წარსულში (საქართველოს და სხვა მაგალითზე) გავრცელებული პრაქტიკით - ომის დაგმობის და წუხილის დეკლარირებული, არამედ, როგორც ქმედითი, რეალური, ეკონომიკური ინსტრუმენტების გამოყენებით.

დავინწყოთ ომით, მისი შეფასებით. რა არის რუსეთ-უკრაინის ომი? რუსეთის მხრიდან ურცხვად გაცხადებული „სპეციალური სამხედრო ოპერაცია“ თუ გეოპოლიტიკური, რეგიონალური მასშტაბის სამხედრო მოქმედებათა არეალი-ლოკალური ომი?

დავინახავთ რომ სახეზეა „მსოფლიო ომის“ ყველა ნიშანი და მახასიათებელი. ომი მიმდინარეობს ევროპაში ყველაზე დიდ სახელმწიფოებს რუსეთსა და უკრაინას შორის, უშუალოდ საომარი მოქმედებების ხაზი ათასობით კილომეტრზე გადაჭიმული, მონანილეობს ყველა სახის სამხედრო შენაერთი, მილიონობით ჯარისკაცი და სამხედრო ტექნიკის კრებსითი არსენალი.

უკვე სახეზეა ათეულ ათასობით ომში დაღუპული, დასახიჩრებული, 10 მილიონამდე ლტოლვილი ადამიანი, ასობით დანგრეული ქალაქი და სოფელი. კიევის ეკონომიკის სკოლის ანგარიშში აღნიშნულია, რომ რუსეთის შეიარაღებულმა ძალებმა დაანგრიეს ან დააზიანეს 338 საწარმო, 511 ადმინისტრაციული შენობა, 18 აეროპორტი, 764 სკოლა და საბავშვო ბაღი, 634 კულტურული დაწესებულება, 27 სავაჭრო ცენტრი და ნავთობის 28 ბაზა. დანგრეულია 140 ათასი საცხოვრებელი სახლი.

ბუნებრივია ომი გავლენას ახდენს არა მხოლოდ ომში ჩართული სახელმწიფოების ეკონომიკაზე, არამედ მსოფლიო ეკონომიკაზეც. ომმა ახალი მსოფლიო ეკონომიკური განზომილების სირთულეები წარმოაჩინა. ერთი შეხედვით, რა შუაშია ეკონომიკა? მაგრამ რეალობაში ეკონომიკა წარმოადგენს იმ გამზომილებას, რომელიც ომის თავშიც, ომის შუაშიც და ომის შედეგების შემდგომაც ერთერთი ძირითადია. ცალსახად გამოჩნდა რუსეთის განზრახვა დამატებითი ეკონომიკური რესურსების ხელში ჩაგდების მიზანი. რუსი ეროვნების მოსახლეობის დაცვის საბაბით დაეუფლებინა უკრაინის ერთ-ერთი მთავარი ეკონომიკური ცენტრები. დონბასის

ქვანახშირისა და მეტალურგიული წარმოების პოტენციალი, მარიოპული - უდიდესი აზოვსტალის“ მეტალურგიულ კომბინატით, ლუგანსკის ოლქი, აქ არსებული დიხელის ლოკომოტივის ქარხანა, ზაპოროჟიე - ევროპაში ყველაზე დიდი ატომური ელექტროსადგურით, ხერსონი - დნეპრისა და შავი ზღვის მნიშვნელოვანი პორტი, ასევე მთავარი გემთმშენებელი საწარმო. ყირიმი - სტრატეგიული ნახევარკუნძული, მნიშვნელოვანი ქალაქებით სიმფეროპოლი და სევასტოპოლი და სხვა.

გავიხსენოთ ისიც, რომ 2008 წელს, რუსეთ - საქართველოს ომის შედეგი - ეკონომიკური რესურსების ხელში ჩაგდების მიზანი. ახალი ოკუპირებული ტერიტორიები, საქართველოს ხელისუფლების იძულება რუსული ბიზნესისათვის დაეთმო სრატეგიული ეკონომიკური მნიშვნელობის ენერგო ობიექტები (16 ჰესი, მე-9 და მე-10 ენერგობლოკი, მაღალი ძაბვის გადამცემი 500 კვ. ხაზები) მსხვილი მადანმომპოვებელი კომპანიები (მადნეული, კვარციტი) და სხვა მსხვილი ობიექტები.

ამ ომს, გარკვეულწილად, უკვე გააჩნია „მსოფლიო ომის“ ყველა ნიშანი და მახასიათებელი. გარეგნული მდგომარეობით ომი მხოლოდ რუსეთსა და უკრაინას შორის მიმდინარეობს, რეალურად მასში სხვადასხვა ფორმატის ეკონომიკური ღირებულებით - იარაღის მიწოდება, ფინანსური და ჰუმანიტარული დახმარება, ლტოლვილების მიღება, ყოვლისმომცველი ეკონომიკური სანქციების დაწესება და სხვა ამა თუ იმ პირდაპირ ან არაპირდაპირ ქმედებებში სხვადასხვა მაკროეკონომიკური პარამეტრებით, ყველა კონტინენტის სახელმწიფოთა უმრავლესობაა ჩართული.

წარსულში ეკონომიკური სანქციების თეორიულ პრაქტიკული არსის შესწავლისას, საინტერესოა სხვადასხვა მოსაზრებები თუ რამდენად ეფექტური და რა შედეგის მომტანი იქნება ეკონომიკური ინსტრუმენტების გამოყენება ომის პირობებში. ცნობილი ბრიტანელი ეკონომისტი ჯონ მენინარდ კეინზი მიიჩნევდა, რომ სანქციები და ეკონომიკური სასჯელის სხვა ფორმები არაეფექტურობის და მოულოდნელი (არასასურველი) შედეგების გამოწვევის რისკს შეიცავდნენ. კეინზი აგრესიის მსხვერპლთა დახმარების პროგრამას უჭერდა მხარს. იყო პერიოდი, როცა „ერთა ლიგა“ განიხილავდა აგრესიის მსხვერპლთა დასახმარებლად განკუთვნილი ფონდის შექმნის იდეას

უცხოელ მეცნიერთა ერთი ნაწილის მტკიცებით, მაგ, რობერტ ფეიფი ნაშრომში „რატომ არ მუშაობს ეკონომიკური სანქციები“. (Pape, R. A. (1997). Why Economic Sanctions Do Not Work. International Security გვ. 90-136), განმარტავს რომ ეკონომიკური სანქციები სამხედრო ძალისგან დამოუკიდებლად სასურველ შედეგს ვერ აღწევს. მაშინ, როდესაც, პრინსტონის უნივერსიტეტის მკვლევარი დეივიდ

ბოლდვინი მიიჩნევს, რომ ომის დროს ეკონომიკური შეზღუდვებისა და იძულების ფორმების გამოყენება მნიშვნელოვანიც არის და ეფექტიანიც (Baldwin, D. A. (1985). Economic Statecraft. Princeton University Press. 1985, გვ. 3-28). ხოლო ჯეიმს ბურლონი, კანადურ ჟურნალში - განვითარების კვლევები, . „ეკონომიკური სანქციები: ინსტიტუციური ფაქტორი.“ (Burlone, J.-L. B. (2002). Economic Sanctions: The Institutional Factor.) განვითარებულია მოსაზრება, რომ მნიშვნელოვანია სანქციების ქვეშ მყოფი ქვეყნის ინსტიტუციური ფაქტორების გაანალიზება. მათ შორის თავისუფლების, თანასწორობის, დემოკრატიის პრინციპების განვითარებისა და განვრცობის დონე.

ეკონომიკური სანქციების ბუნების და შემადგენლობის და შედეგზე ორიენტულობის შესახებ, ერთ-ერთი ყველაზე ვრცელი კვლევა პეტერსონის საერთაშორისო ეკონომიკის ინსტიტუტის (ვაშინგტონი) მკვლევარებს გ.ჰაფბაერს, ჯ.სკოტს, კ.ელიოტს და ბ.ოეგის ეკუთვნის. გაჩნდა ფუნდამენტალური ნაშრომი - „ეკონომიკური სანქციების ხელახალი განხილვა“. შესწავლილია XX საუკუნის მანძილზე (1915 წლიდან 2000 წლამდე) ყველა ეკონომიკური სანქციების 200-ზე მეტ შემთხვევა. აღნიშნულია, რომ სანქციათა 1/3 იყო ძირითადად წარმატებულია, ხოლო სხვა შემთხვევებში მიზნების ნაწილობრივი მიღწევა მოხერხდა. ავტორები აყალიბებენ დასკვნას, რომ სანქციების დამწესებელი ქვეყნების საერთაშორისო თანამშრომლობის შემთხვევაში უფრო დიდია ალბათობა იმისა, რომ ეკონომიკური სანქციების შედეგი იქნება წარმატებული. (Hufbauer and others, 2007, გვ. 121-142).

საინტერესოა სრულიად ახალი, იელის უნივერსიტეტის 2022 წლის გამოცემის, ნიკოლას მაღდერის წიგნი „ეკონომიკური იარაღი: სანქციების როლი თანამედროვე ომში“. სადაც აღნიშნულია, „ეკონომიკური სანქციები ზუსტი იარაღი არ არის. არც მათი გამოყენების შედეგია გარანტირებული. მართალია, ზოგჯერ ალტერნატივა არ არსებობს, მაგრამ ისინი ვერასდროს შეიძენენ ისეთ მნიშვნელობას, რომელიც უსაფრთხოების გარანტიებს აქვს.“

ვეთანხმებით ყველა იმ ავტორს, რომ **სანქციების ეფექტურობა დამოკიდებულია სანქციების დამწესებელთა რაოდენობაზე, ქვეყნებზე რომელთაც წონადი ეკონომიკური პოტენციალი გააჩნია, საერთაშორისო ორგანიზაციებზე, რომელთაც საერთაშორისო სამართლის ძალით მოქმედება შეუძლია და ბოლოს მსოფლიო საზოგადოებრივ განწყობაზე, სამართლიანობის შეფასებაზე, სანქციის დამწესებელი ქვეყნების ბიზნესის, მოსახლეობის, მთლიანად საზოგადოების - პოლიტიკურ-ეკონომიკურ ქცევაზე.**

ეს მოვლენები თანამედროვე ღირებულებებზე

დაფუძნებულ ეკონომიკური ქცევის და სრულიად ასალი სოლიდარობის (სანქციებისა და დახმარების პროგრამების) ეფექტურობის პირველი გამოცდაა, რომლებიც ამჟამად საერთაშორისო თანამეგობრობისთვისაა ხელმისაწვდომი

მთლიანობაში, მკვლევრების უმრავლესობა სანქციების ეფექტურობაზე მოქმედ დადებით და უარყოფით ძირითად ფაქტორებად გამოყოფენ, ესენია:

სანქციების რაოდენობა - რუსეთი მსოფლიო ისტორიაში პირველი ქვეყანაა დაწესებული სანქციების რაოდენობით, იგი ბევრად აჭარბებს ყველაზე სანქცირებული ქვეყანების - ჩრდილოეთ კორეის და ირანის წინააღმდეგ წლების განმავლობაში განხორციელებული სანქციების ჯამს. 6 ათასი სანქცია, მხოლოდ პირველ 16 დღეში და უკვე სანქციების მე-8 პაკეტი თანამეგობრობის ქვეყნებიდან.

სანქციების დამწესებელთა რაოდენობა - უკრაინას სოლიდარობა გამოუცხადა, განვითარებული და დემოკრატიული ქვეყნების აფსოლუტურმა უმრავლესობამ, სანქციების გამოცხადებას შეუერთდა ყველა საერთაშორისო ორგანიზაცია, მსოფლიოს სპორტის ფედერაციები, კულტურის კავშირები და სხვა.

უაღრესად საყურადღებოა, რომ უკრაინას მხარდაჭერა გამოუცხადა სოლიდარურ ღირებულებაზე დამყარებულმა ბიზნესმა, რუსეთში, ან თანამშრომლობაში მყოფი ტრანსნაციონალური კომპანიების, უდიდესმა ნაწილმა. გააზრებულად დაარღვია, საკუთარი ბიზნესის საზიანოდ, ერთი შეხედვით, მარტივი და მუდმივმოქმედი ეკონომიკური ფორმულა „მოგების მიღების მიზნით“ წარმოებული საქმიანობა.

მათ შორის მნიშვნელოვანია მაღალ ტექნოლოგიური ბრენდების ეკონომიკური ქცევა. „ეფლმა“ (Apple) შეაჩერა გაყიდვა რუსეთში, „გუგლმა“ (Google) დაბლოკა რუსულ მაუწყებლებთან RT-ისა და „სპუტნიკთან“ დაკავშირებული მობილური აპლიკაციები, „მაიკროსოფტმა“ (Microsoft) განაცხადა, რომ ნაშლის RT-ის მობილური აპლიკაციებს Windows App Store-დან და აკრძალავს რეკლამას რუსეთის მედიაში. ლეპტოპების მწარმოებელი „დელი“ (Dell Technologies) აჩერებს პროდუქციის გაყიდვებს რუსეთში.

საქმიანობა დაუყონებლივ შეაჩერეს Adidas, Netflix, Puma, Samsung, Zara, Massimo Dutti, Bershka, Oysho, Pull & Bear, Stradivarius, H&M და Mango-ს მაღაზიებმა. რუსეთში 850 რესტორანი დახურა McDonald's. თავის საქმიანობას რუსეთში აჩერებს Coca-Cola და Pepsico, ბაზარს ტოვებენ ამერიკული ჯინსების ბრენდი Levi's-იც. რუსეთში ექსპორტს აჩერებს ყველა მსოფლიო ავტომწარმოებელი Ferrari და LAMBORGHINI, BMW. და Volvo, General Motors-ი და Mitsubishi

Motors-ი. და სხვა.

აშშ-მ, ევროკავშირმა, ბრიტანეთმა, კანადამ და სხვ ქვეყნებმა მყისიერად მიიღეს გადანაცვტილება და პრაქტიკულად მთლიანად ჩაიკეტა საჰაერო სიცრცე რუსული ავიაკომპანიებისათვის.

მილიარდობით დოლარის ზარალის მიუხედავად საკუთარი ოპერაციები შეაჩერა ენერგოკომპანიებმა Shell-ი, BP-ი, Exxon Mobil-ი, Equinor-ი. და სხვა.

საერთაშორისო ორგანიზაციების ჩართულობა - ომის დაწყებიდან ერთ კვირაში, 2 მარტს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციამ მიიღო რეზოლუცია, რომელიც უკრაინაში რუსეთის აგრესიას გმობს. რაც ბოლო 40 წლის განმავლობაში გაეროს გენერალური ასამბლეის მიერ მიღებული ამ ტიპის პირველი რეზოლუციაა. რომელსაც მხარი დაუჭირა 141-მა ქვეყანამ, 35-მა კი თავი შეიკავა. წინააღმდეგ წავიდა მხოლოდ 5, რუსეთთან ერთად, მხარი არ დაუჭირა ჩრდილოეთ კორეამ, სირიამ და ბელარუსმა.

სპორტი ღირებულებების გარეშე სპორტი არ არის - მცდარი აღმოჩნდა უსუსური მტკიცება, როგორიცაა, მაგალითად, - „სპორტს და პოლიტიკას ერთმანეთთან საერთო არაფერი აქვთ“. შეიძლება ასეც უნდა იყოს, მაგრამ მსოფლიო სოლიდარული აღმოჩნდა მაღალი ზნეობრივი ღირებულებების მართ.

რუსეთი მოწყვეტილია მსოფლიო კულტურის, ლიტერატურის, ხელოვნების საერთაშორისო დონისძიებიდან. მათ შორის გაუქმდა მსოფლიოში აღიარებული დიდი თეატრის საბალეტო დასის გასტროლები ლასკალას თეატრში. შეწყდა ყველა საზღვარგარეთული ტურნე რუსეთიდან და რუსეთში, ადრე დაგეგმილ კონცერტებზე უარი თქვა მსოფლიოში ცნობილმა ინგლისური როკ-ჯგუფმა ფინქ ფლოიდმა. გავრცელდა მათი განცხადება : „ხალხს, ვისაც არც საკუთარი და არც სხვა ადამიანების სიცოცხლის და თავისუფლების ფასი არ ესმის, ალბათ არც თავისუფალი მუსიკა დასჭირდებათ“.

სანქციების სამიზნე ქვეყნის ეკონომიკური შესაძლებლობები - რუსეთი მსოფლიოს ისტორიაში ყველაზე სანქცირებული ქვეყანა გახდა. დაზარალდა ქვეყნის იმპორტისა და ექსპორტის ნახევარი. ინფლაცია პირველივე თვეში 17%-ზეა და კვლავ იზრდება, ხოლო 2022 წელს ეროვნული წარმოება -30%-მდე შემცირდება. რუსეთის მხოლოდ SWIFT-დან გაშვება ქვეყნის ეკონომიკას 5%-ით შეამცირებდა.

სანქციების სამიზნე ქვეყნის სავაჭრო დამოკიდებულება - იმპორტირებული კომპონენტების წილი რუსეთის დამამუშავებელ ინდუსტრიაში 46%-ს აღწევს, ზოგიერთ ინდუსტრიაში კი ნახევარს აღემატება. იმპორტირებული მედიკამენტების წილმა 2021 წელს 67% შეადგინა. რუსული წამლებისთვისაც ნედლეულის 80-85%, საიდანაც რუსული მედი-

კამენტები მზადდება, იმპორტირებულია. იგივეა სხვა სფეროებშიც. იმპორტი ავტონაწილების ბაზარზე 95%-ია; სათამაშოები - 92%; ფეხსაცმელი - 87%; სატელეკომუნიკაციო აღჭურვილობა - 86%; ტანსაცმელი - 82%; სუნამოები, კოსმეტიკა - 57%

სანქციების დამწესებელი ქვეყნების ეკონომიკური პოტენციალი - მხოლოდ აშშ-ის ეკონომიკა ცამეტჯერ დიდია რუსეთისაზე, ხოლო გლობალური დასავლეთის ეკონომიკა მსოფლიო ეკონომიკის ნახევარზე მეტია და ის რუსეთს 27-ჯერ აჭარბებს.

სანქციების ხანგრძლივობა - სანქციები გაგრძელდება და უმძიმეს გავლენას მოახდენს რუსეთის ეკონომიკაზე და მათ, რეალურად, ომის გაგრძელების რესურსი არც ექნებათ. სანქციები დროის განგრძნობის შესატყვისად თავისი უარყოფითი შედეგით აუცილებლად მასების სიღარიბეს გამოიწვევს. მათ გავლენას რუსეთის თითოეული მოქალაქე იგრძნობს. ხოლო ომის შემდგომი შედეგი საუკეთესო შემთხვევაში იქნება ნაკლები ინვესტიცია, ნაკლები საერთაშორისო ვაჭრობა, რუსეთი ნაკლებად იქნება ჩართული გლობალურ ღირებულებათა ჯაჭვში.

წარმოჩინდა ღირებულებებზე დამყარებული ეკონომიკური სოლიდარობის მძლავრი იარაღი - რუსეთი უკრაინის ომში, რომ ერთ მხარეს არის დემოკრატიული, თავისუფალი და ქრისტიანული ქვეყნების სამყარო და მეორე მხარეს, ავტოკრატიული, ერთპარტიული, იუდაიზმის, ისლამის, ბუდიზმის და სხვა რელიგიური მიმდინარეობის ქვეყნების საკუთარ ეკონომიკურ სარგებელზე გაცხადებული ძალზე მყიფე კავშირი. ამ ომით რუსეთი დაუპირისპირდა არა მხოლოდ უკრაინას, არამედ მთელ ქრისტიანულ სამყაროს (ლუკაშენკოს ბელარუსის გაზრდა).

წარმოჩინდა საზოგადოების, მოსახლეობის ახალი ეკონომიკური ქცევა - სოლიდარობა.

დღეს მსოფლიოში სოციალური პრობლემატიკა მზარდი აქტუალობით გამოირჩევა. ეს განსაკუთრებით ითქმის სოციალური საბაზრო ეკონომიკის მქონე ქვეყნებზე, სადაც სოციალური განზომილება ყველაზე მაღალ რეგისტრშია აყვანილი. მიუხედავად იმისა, რომ ყველა სახელმწიფო განვითარების ერთნაირ დონეზე არ იმყოფება და არც იდენტური სოციალური სისტემები გააჩნია, მათთვის საერთოა ევროპული ღირებულებები, რომელთა შორისაც სოციალურ ფასეულობებს ერთ-ერთი თვალსაჩინო ადგილი უკავია;

სწორედ ამას უშლის ხელს ნებისმიერი ომი და უკრაინის მოსახლეობა დგას უამრავი და ურთულესი პრობლემის წინაშე. ყოველივემ კი თავისთავად განაპირობა ევროპის ქვეყნებში დღეს არსებული სოციალური სოლიდარობის კიდევ უფრო წარმოჩენა, რაც ნიშნავს მდიდარი ქვეყნების მხრიდან უფრო ღარიბი ქვეყნებისთვის დახმარებას, რომ-

ლის საბოლოო მიზანიც მოსახლეობის გადარჩენაა. თუმცა, ომი ის ერთადერთი შემთხვევაა, სადაც სოციალური სოლიდარობა ფორმას იცვლის და ომში ჩართული (დაზარალებული) ქვეყნისთვის დახმარების აღმოჩენას ცდილობს არა მარტო მდიდარი, არამედ თავისი შესაძლებლობის ფარგლებში ნებისმიერი ცივილიზირებული ღირებულებების მქონე ქვეყანა. ამის ერთ-ერთი მაგალითია საქართველო, რომელმაც უკრაინას არა მარტო სახელმწიფო სახსრებით, არამედ თითოეული მოქალაქის მიერ გაღებული მცირე ბენეფიციტით გაუწია დახმარება.

სოლიდარობა წარმოადგენს უმაღლეს მორალურ პრინციპს, უმაღლეს ღირებულებას, რომელიც აღიარებულია საზოგადოების ყველა წევრის მიერ.

ადამიანის ომისკენ მიდრეკილებისა და მისი მშვიდობიანი ბუნების შეპირისპირებისას, გაცილებით უკეთესი იქნება, არა მხოლოდ მეცნიერული სიზუსტისთვის, არამედ ასევე სოციალურ შედეგთა გამოც, თუ გავითვალისწინებთ ადამიანის ბუნების შესახებ ერთ-ერთი ყველაზე ავტორიტეტული ფიგურის თეოდორ გაიზელის (იგივე დოქტორ სუსის/ Dr Seuss) სიტყვებს: “თავში გვაქვს ტვინი, ფეხსაცმელში ფეხები. შეგვიძლია, იმ მიმართულებით ნახვიდეთ, საითაც მოვისურვებთ.”

შემთხვევითი არ არის, რომ ევროპაში უკრაინაში საომარი მოქმედებების დაწყებიდან ათასობით საზოგადოებრივი თუ საქველმოქმედო ორგანიზაცია, მოხალისეთა ჯგუფები, დახმარების ფონდი და სხვა ადამიანთა გაერთიანება შეიქმნა. არავის დაუვალეობია, არც სახელმწიფო ჩარეულა, მაგრამ იმძლავრა სამართლიანობისა და სოლიდარობის განცდამ.

სოლიდარობა სხვა არაფერია თუ არა თანადგომა, დახმარება, გაზიარება. როგორც მატერი-ალური სიკეთის გაზიარება, ასევე შესაძლოა ზედმეტად მგრძნობიარე, გრძნობებს აყოლილი, სენტიმენტალური მოქმედება, ეს არის უნარი იგრძნო და დააფასო სამართლიანობა და ღირებულებები.

სოლიდარობა არის ცივილიზირებული სამყაროს ადამიანის განათლება, მენტალობა, უნარი - თუ როგორ უნდა მოიქცეს თავისუფალი ადამიანი. ჩვენ ვხედავთ საზოგადოებრივ განწყობას, მოძრაობას - საკუთარი კეთილდღეობის საზიანოდ მოუწოდებენ ხელისუფლებას რუსულ ენერგომატარებლებზე საერთოდ უარის თქმის თაობაზე.

“სოლიდარობა არ არის ზედაპირული განცდა, ეს არის მტკიცე და მუდმივი გადაწყვეტილება, რომ ისწრაფვის საერთო სიკეთისკენ, ანუ ყველას და ყველას სიკეთისკენ, რათა ყველას პასუხისმგებლობა გქონდეს ყველას” იოანე პავლე II.

თავის მხრივ, ეკონომიკური მეცნიერება განსაკუთრებულადაა დაკავშირებული ღირებულებებთან. საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებისგან განსხვავებით, მისი თეორიული დასკვნები სწორედ ადამიანების და საზოგადოების საბოლოო გადა-

წყვეტილებებით განისაზღვრება. ეკონომიკის 10 პრინციპიდან ერთერთი - „რაციონალური ადამიანი გადანყვეტილების მიღებისას ზღვრულ ანალიზს იყენებს“. ადამიანი - ეკონომიკური სუბიექტი, რომელსაც სჯერა რომ ადამიანი მაქსიმალური მოგებისაკენ არის მიმართული homo oeconomicus, მივა სხვა შეფასებამდე, ვიდრე ის სუბიექტი, რომელიც ადამიანს სოციალურ და კომპლექსურ არსებად აღიქვამს და ღირებულებებზე დამყარებული ზღვრული ანალიზს იყენებს.

დღეს შეიძლება ითქვას, რომ ცივილიზირებული ქვეყნების ეკონომიკური პოლიტიკა სოლიდარობის ქოლგის ქვეშ გაერთიანდა და ეკონომიკის ძირითადი მამოძრავებელი მექანიზმი მოთხოვნა - მიწოდება, სოლიდარული მოთხოვნის და სოლიდარული

მიწოდების პოლიტიკად ჩამოყალიბდა. დასავლეთის კაპიტალისტურ ეკონომიკურ სისტემას, რომელიც სანარმოო საშუალებათა კერძო საკუთრებას და საბაზრო კონკურენციას, მოგების მიზანს ემსახურება გარკვეული სახეცვლილება განიცადა - ფასეულობათა ღირებულებების და ადამიანური სოლიდარობის ნიშანი შეიძინა.

საბოლოოდ, სოლიდარული ეკონომიკური სანქციებმა და უკვე მიღებულმა შედეგმა გამოიკვეთა სრულიად ახალი ის პოლიტიკური ქცევები, როგორც „ღია ომის“ - ალტერნატივა და ფასეულობათა ღირებულებების - ადამიანური სოლიდარობის ნიშანი.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ალექსიძე, თანამედროვე საერთაშორისო სამართალი . 2010, გვ. 13-14
2. Pape, R. A. 1997. Why Economic Sanctions Do Not Work. International Security გვ. 90-136
3. Baldwin, D. A. 1985. Economic Statecraft. Princeton University Press. 1985, გვ. 3-28.
4. Burlone, J.-L. B. 2002. Economic Sanctions: The Institutional Factor.
5. Hufbauer and others, 2007, Peterson Institute of International Economics, გვ. 121-142.
6. N Mulder, N. 2022, “Economic Weapons: The Role of Sanctions in Modern Warfare”, Yale University
7. <https://www.facebook.com/-კიევის ეკონომიკის სკოლა, 2022, რადიო თავისუფლების „ეხო კავკაზა“>
8. <https://europetime.eu › Tags, 2022-01-27>
9. EPRC.ge, John Maynard Keynes